

PRITARTA

Klaipėdos rajono savivaldybės mero
2025 m. birželio 11 d.
potvarkiu Nr. MV-617

PATVIRTINTA

Klaipėdos r. Kretingalės pagrindinės mokyklos
direktoriaus 2025 m. rugpjūčio 1 d.
įsakymu Nr. V1-

KLAIPĖDOS R. KRETINGALĖS PAGRINDINĖS MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Švietimo tiekėjo pavadinimas – Klaipėdos r. Kretingalės pagrindinė mokykla;
 - 1.1. teisinė forma: savivaldybės biudžetinė įstaiga, nesiekianti pelno, turinti juridinio asmens teises;
 - 1.2. grupė – bendrojo ugdymo mokykla;
 - 1.3. teikiamos paslaugos: ikimokyklinis, priešmokyklinis, pradinis, pagrindinis ugdymas;
 - 1.4. ugdymo (si) kalba – lietuvių;
 - 1.5. ugdymo (si) forma – dieninė;
 - 1.6. įstaigos kodas – 191790854;
 - 1.7. mokyklos adresas: Klaipėdos g. 32, Kretingalė, Klaipėdos r., tel. (8 46) 44 64 16; el. p. info@kreetingalespm.lt;
 - 1.8.1. Skyrių, vykdančių ikimokyklinį ugdymą adresai:
 - 1.8.1.1. Gėlių 2, Kretingalė, LT-96330 Klaipėdos r.
 - 1.8.1.2. Sodų g. 2, Girkaliai, Kretingalės sen., LT-92372 Klaipėdos r., internetinė svetainė – www.kreetingalespm.lt
- Įstaigoje veikia ankstyvojo, ikimokyklinio, priešmokyklinio amžiaus grupės, kuriose dirba ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo mokytojai bei mokytojų padėjėjai. Mokykloje ugdytiniams, jų tėvams (globėjams) teikiamos psichologo, specialiojo pedagogo,

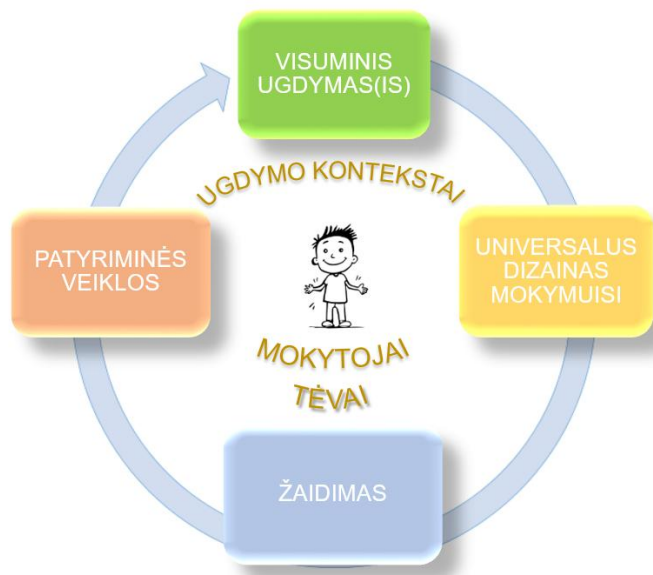
socialinio pedagogo, logopedo, mokinio padėjėjo paslaugos, visiems vaikams suteikiant optimalią paramą ir ugdymą(si) pagal jų poreikius, jų skirtybes laikant galimybėmis ir ištekliais, kuriais gali būti grindžiamas kiekvieno vaiko ugdymas(is). Mokykloje taip pat vykdomas meninis ugdymas, kurį organizuoja ir vykdo įstaigos meninio (muzikos) ugdymo mokytojai. Kiekviena grupė pritaikyta vaiko amžiui, priemonės padeda atsiskleisti vaiko asmenybei, kūrybiškumui. Siekiant patenkinti ugdymo įstaigą lankančių vaikų poreikius, skyriuose organizuojamas universalaus dizaino principu paremtas vaikų ugdymas.

Vadovaujamosi konstruktyvistine (J. Piaget) mokymosi teorija, akcentuojančia kognityvinę (pažintinę) vaiko raidą, kurios ugdymo pagrindas yra vaikas, jo patirtis, veikla, interesai, motyvacija. Kuriant mokymosi kontekstus, programoje taikomi Reggio Emilia ugdymo metodikos elementai, STEAM veikla bei etnokultūros elementai.

Mokykla yra vieninga ugdymo(si) institucija, užtikrinanti kiekvieno vaiko įsitraukimą į ugdymosi procesą, siekianti ugdymo ir socializacijos tęstinumo, sudaranti galimybes sėkmingai spręsti adaptacijos problemas, skatinanti kokybišką tėvų (globėjų) ir pedagogų sąveiką, bendradarbiavimą.

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(sį)

Visapusiškas vaiko ugdymas yra neatsiejama šiuolaikinės pedagogikos dalis, kurioje akcentuojama vaiko individualumo, emocinės gerovės, kūrybiškumo ir pasitikėjimo savimi ugdymas. Pedagogai siekia sukurti atvirą, kūrybiškai veikiančią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas galėtų augti pagal savo gebėjimus ir tempą. Vaikų ugdymas remiasi holistiniu požiūriu, kuris apima visas vaiko raidos sritis – emocinę, socialinę ir kognityvinę. Mokytojai, gerbdami kiekvieno vaiko unikalumą, skatina savarankišką veiklą, žaismingą mokymąsi ir kūrybiškumą. Vaikai ugdomi per patirtines veiklas – stebėjimą, tyrinėjimą, eksperimentavimą, kūrybą ir refleksiją. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi ir atranda daugelį dalykų savo tempu ir individualiu būdu, todėl svarbu pripažinti ir gerbti kiekvieno vaiko stiprybes bei pasiekimus. Ugdymo procese svarbios jautrios socialinės sąveikos, pagrįstos dialogiškumu, skatinančios mokymąsi vieniems iš kitų. Tuo pačiu siekiama sukurti įgalinančią socialinę ir kultūrinę aplinką, kurioje vaikai, augantys įvairiomis gyvenimo sąlygomis, galėtų plėtoti savo gebėjimus ir išplėsti patirtis, taip užtikrinant visapusišką ir harmoningą vaiko raidą.

1 pav. Konceptualus ugdymo modelis

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Programoje pateikiamos pamatinės vertybės, kuriomis grindžiamas visas Programos turinys. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- *vaiko orumas* – kiekvieno vaiko vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- *vaiko gerovė* – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- *saviraiškos laisvė* – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- *lygiavertis dalyvavimas* – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- *lygiateisiškumas ir teisingumas* – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

- *pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei* – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinis ir kultūrinius skirtumus;
 - *bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas* – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
 - *kultūrinis tapatumas* – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikų poreikiai

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą, vaiko individualių galių plėtotę, kiekvieno vaiko pažangai, sukurti lygias galimybes įvairių poreikių vaikams:

- *žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;
 - *saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
 - *draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
 - *komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniumi ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
 - *pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
 - *kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
 - programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

1.4. Tėvų (globėjų) ir bendruomenės poreikiai

Vaikas yra neatsiejama šeimos ir bendruomenės, kurioje gyvena dalis. Mokykla siekia atliepti tėvų lūkesčius, susijusius su visuminiu vaiko ugdymu, sudaro sąlygas ugdytis visiems vaikams. Tėvai skatinami aktyviai įsitraukti į ugdymo(si) procesą, teikti siūlymus, būti lygiaverčiais partneriais (Tėvų aktyvas, atstovavimas Mokyklos taryboje, renginiai ir kt.). Įstaiga puoselėja savo tradicijas ir yra atvira vietos bendruomenės poreikiams, aktyviai dalyvaudama renginiuose ir šventėse. Tėvai ir pedagogai nuolat ieško naujų bendradarbiavimo būdų, kartu rūpindamiesi vaikais, aptardami iššūkius ir pasiekimus, siekiant užtikrinti nuoseklų ir subalansuotą ugdymą, kuriant susitelkusių ir bendrą bendruomenę, kuri nuolat tobulėja. Bendradarbiavimas su tėvais (globėjais) remiasi nuolatinio vaiko ugdymo poreikių ir galimybių aptarimu, tinkamų vertinimo metodų parinkimu, informacijos ir patirties dalijimusi apie vaiko pažangą. Konkretūs vaiko pasiekimai ir kylantys iššūkiai aptariami tik individualiuose pokalbiuose. Tėvams (globėjams) leidžiama susipažinti tik su jų vaiko pasiekimų aplanku ar kitais asmeniniais duomenimis. Mokyklos bendruomenė gerbia kiekvienos šeimos privatumą, orumą ir autonomiją. Siekiant užtikrinti aktyvų tėvų (globėjų) dalyvavimą ugdymo procese, priimant sprendimus, susijusius su vaiko vystymu, nuolat kuriamos ir atnaujinamos įvairios bendradarbiavimo formos: kūrybiniai šeimų užsiėmimai, adventiniai vakarai, sporto renginiai, kalendorinės šventės ir kt. Siekiant įsivertinti tėvų (globėjų) lūkesčius bei pageidavimus kiekvienais metais atliekami tėvų (globėjų) poreikių, teikiamų paslaugų veiklos kokybės įsivertinimai: anketinės apklausos, individualūs pokalbiai ir (ar) grupinės diskusijos ir kt. Vykdomas nuolatinis informavimas apie Mokyklos veiklą (vertybes, tradicijas ir kt.) įstaigos internetinėje svetainėje, elektroniniame dienynė „Mūsų darželis“, įstaigos Facebook paskyroje, informaciniuose stenduose ir kt. Pagalbos mokiniui specialistai vykdo konsultacijas tėvams (globėjams) kiekvieną savaitę (pagal grafikus).

Kuriamas glaudus bendravimo ir bendradarbiavimo ryšys su vietos bendruomene ir institucijomis (Jono Lankučio viešosios bibliotekos Girkalių bei Kretingalės skyriais, Kretingalės kultūros centru, Kretingalės miestelio bendruomene, Klaipėdos r. priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, Klaipėdos rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, Palangos lopšeliu-darželiu „Sigutė“, Kretingos lopšeliais-darželiais ir kt.). Vykdomi bendri projektai, vaikams organizuojamos ekskursijos, edukacijos. Dalyvaujama bendruomenės renginiuose. Visa tai stiprina bendruomeniškumą, vaikai per potyrius perima bendruomenės tradicijas, pasijunta lygiaverčiais bendruomenės nariais.

1.5. Regiono ypatumai ir įstaigos savitumas

Kretingalės pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriaus bei Kretingalės pagrindinės mokyklos Girkalių skyriaus ikimokyklinio ugdymo grupės įsikūrusios išskirtinėje gamtinėje ir kultūrinėje aplinkoje, netoli Klaipėdos ir Kretingos, šalia Pajūrio regioninio parko bei Baltijos jūros. Ši geografinė padėtis sudaro palankias sąlygas vaikų gamtamoksliniam ugdymui,

patyrimui bei atradimams per tiesioginį ryšį su gamta. Vaikai turi galimybę tyrinėti vietos kraštovaizdžio įvairovę, stebėti gamtos reiškinius skirtingais metų laikais, susipažinti su Baltijos jūros ekosistema, jos augalija ir gyvūnija.

Organizuojamos edukacinės išvykos į Pajūrio regioninį parką skatina vaikus pažinti ir puoselėti vietos gamtą.

Įstaigoje ypatingas dėmesys skiriamas tautinės kultūros, tradicijų ir papročių puoselėjimui. Ugdymas grindžiamas patyriminiu mokymusi, integruojant etnokultūrinius elementus – liaudies dainas, šokius, pasakas, ratelius bei kalendorines šventes. Tokios veiklos skatina vaikų tautinį tapatumą, ugdo pagarbą savo šaknims ir stiprina ryšį su vietos bendruomene. Girkalių skyriuje organizuojamas regioninis etnokultūros renginys „Žaliam sode“, kuriame dalyvauja ugdytiniai iš kitų ugdymo įstaigų.

Vaikai mokosi per žaidimus, kūrybines veiklas bei aktyvų dalyvavimą gamtos pažinime. Ugdymui pritaikytos natūralios gamtos žaidimų erdvės, pojūčių takai, šiltnamis, vaismedžių sodas, sensoriniai kampeliai bei tyrinėjimams ir eksperimentams skirtos erdvės. Tai skatina vaikų kūrybiškumą, savarankiškumą bei meilę gamtai. Reguliarus buvimas gryname ore stiprina vaikų imunitetą, formuoja sveikos gyvensenos įpročius ir ugdo atsakomybę už juos supančią aplinką.

Mokykla taip pat aktyviai organizuoja fizinio aktyvumo veiklas, skatinančias vaikų sveikatą ir gerą savijautą. Mokykla 2024 m. pripažinta „Sveikatą stiprinančia mokykla“. Vaikai dalyvauja įvairiuose sportiniuose projektuose, tokiuose kaip „Lietuvos mažųjų žaidynės“, Judumo savaitė, „Sveikatiada“. Šios iniciatyvos ugdo ne tik fizinį aktyvumą, bet ir emocinį intelektą, socialinius įgūdžius bei komandinio darbo gebėjimus. Mokykloje organizuojami tradiciniai ir netradiciniai renginiai: metų kalendorinės šventės, Mokslo ir žinių diena, Rudens šventė, Košės diena, Tolerancijos dienos minėjimas, Kovo 11-osios šventė, Užgavėnės, Vaiko diena, ir kt. Pagal sezoniškumą sistemingai rengiamos vaikų-tėvų-pedagogų kūrybinių darbų, piešinių, darbų iš antrinių žaliavų parodos.

Kretingalės pagrindinės mokyklos Girkalių skyriuje veikia trys ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės; Kretingalės pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriuje veikia trys ikimokyklinio ugdymo grupės ir viena mišri (ikimokyklinio ir priešmokyklinio) ugdymo grupė. Pedagogų komanda yra kompetentinga, gebanti keistis, nuolat besimokanti, aktyviai ieškanti naujovių ir jas įgyvendinanti.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- *ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.* Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė.

Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

- *vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas*. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- *žaismės principas*. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- *įtraukties principas*. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- *integralumo principas*. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- *lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas*. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdinei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- *vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas*. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- *šėimos ir mokyklos partnerystės principas*. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.
- *kontekstualumo principas*. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- *sociokultūrinio kryptingumo principas*. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- *reflektyvaus ugdymo(si) principas*. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojais apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

III SKYRIUS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

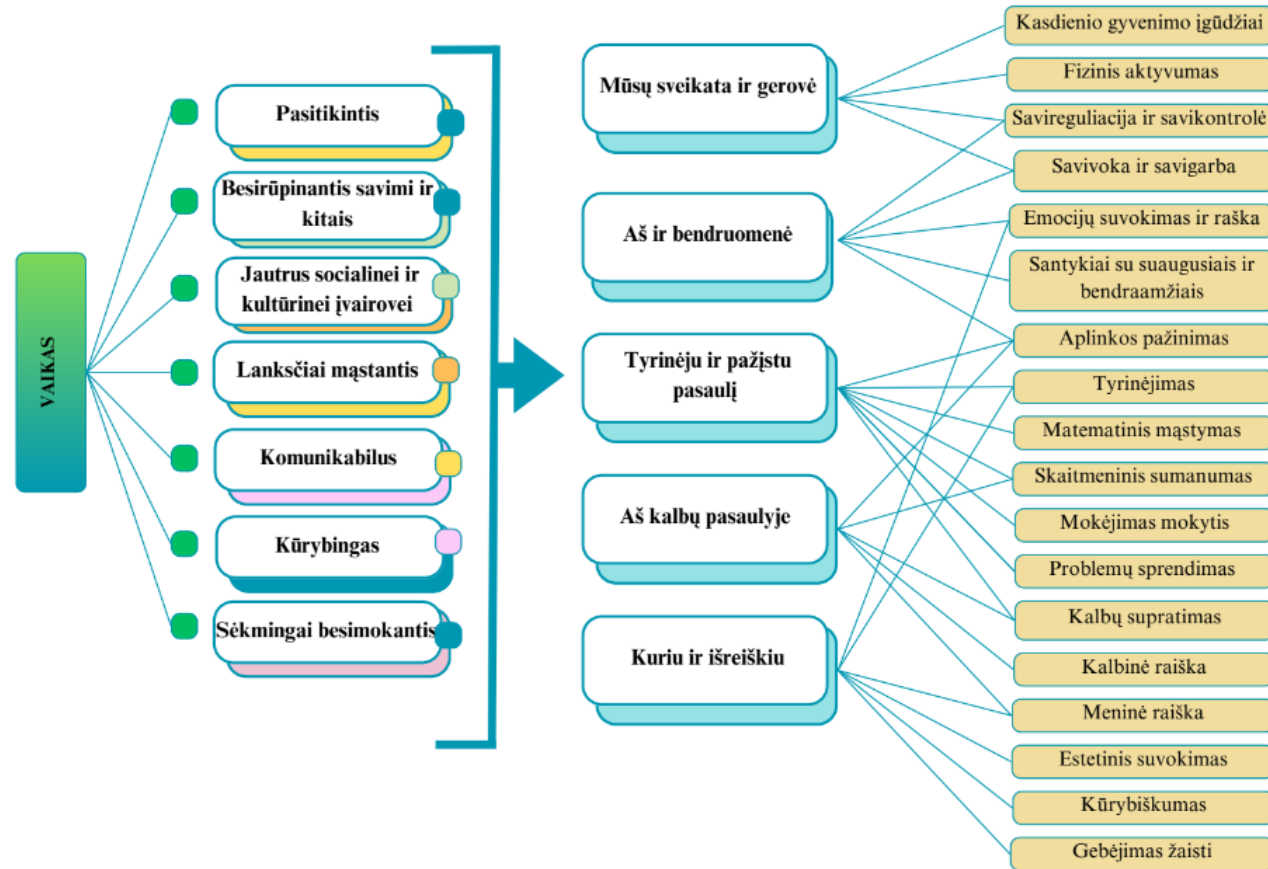
Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Programos uždaviniai:

- atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;
- plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, siekiant vaiko savęs pažinimo ir raiškos, pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą, kaip neatsiejamą ugdymo dalį.
- organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
- kurti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui pritaikytus ir ugdymąsi skatinančius lanksčius edukacinius kontekstus atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius šeimos ir bendruomenės susitarimus;
- siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;
- kurti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais;
- taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą.

Ugdymosi rezultatai.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymų sritys siejamos su vaiko pasiekimų sritimis ir vaiko galiomis, siekiant išugdyti besirūpinantį savimi ir kitais, pasitikintį, jautrų socialinei ir kultūrinei įvairovei, lanksčiai mąstantį, kūrybingą, komunikabilų ir sėkmingai besimokantį vaiką (1 pav.).

2 pav. Ugdymo(si) sričių sąsaja su pasiekimų sritimis ir vaiko galiomis

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose. Kuriant ugdymo(si) kontekstus, dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka bei vaikams sudaromos galimybės

pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Modeliuojant kontekstus, kuriamos įvairiapusės veiklos galimybės, modeliuojama dialoginė vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų sąveika, numatomos galimos vaikų veiklos kliūtys ir ugdymo susitarimai dėl kliūčių šalinimo. Kuriant kontekstus, naudojamos esamos kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos ir ugdymosi situacijos, susikuriančios čia ir dabar. Aplinka keičiama, atsižvelgiant į vaikų gebėjimų ūgtį.

Mokyklos ugdymo(si) kontekstai:

UNIVERSALIAUS DIZAINO MOKYMUISI KONTEKSTAS

- Lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą.
- Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų.
- Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus.
- Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.

ŽAISMĖS KONTEKSTAS

- Jo paskirtis – palaikyti kasdienių veiklų žaislingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaislingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis.
- Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas.
- Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.

JUDRAUS PATIRTINIO UGDYMO SI KONTEKSTAS

- Siekiama skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį aktyvumą, didinant įvairias galimybes mokytis.
- Įdomias ir prasmingas ugdymo situacijas kuria vidinės ir išorinės aplinkos derinimas, mobilių įrenginių naudojimas bei pritaikymas, skatinant vaikus tyrinėti judesius ir aktyviai dalyvauti įvairiose ugdymo(si) srityse.
- Naudojama tiek natūrali, tiek dirbtinai sukurta aplinka, papildyta įranga ir priemonėmis, sukuriant edukacines erdves, kurios skatina vaikus judėti, siūlo iššūkius ir saugią riziką.
- Tai sudaro prielaidas subalansuotam ugdymui tiek viduje, tiek lauke.

KULTŪRINIŲ DIALOGŲ KONTEKSTAS

- Vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrime.
- Mokyklos aplinka yra erdvė nuolatiniams socialiniams ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes.
- Mokyklos aplinkoje matomi įvairių kultūrų ženklai, simboliai, patiriami papročiai ir elgsenos, išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą.

KALBŲ ĮVAIROVĖS KONTEKSTAS

- Jo paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatomis, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove.
- Kuriant kontekstą pasinaudojama mokykloje ar grupėje esama kalbų įvairove, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose.

TYRINĖJIMO IR GILIAUS MOKYMO SI KONTEKSTAS

- Jo paskirtis – atliepti prigimtinį vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus.
- Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškoms, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams.
- Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę.

REALIŲ IR VIRTUALIŲ APLINKŲ KONTEKSTAS

- Jo paskirtis – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą.
- Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms.
- Vaikų savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius.

KŪRYBINIŲ DIALOGŲ KONTEKSTAS

- Modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą.
- Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti.
- Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

Ugdymo(si) turinys apima šias vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“, kurių įgyvendinimas siejamas su vaikų pasiekimų vertinimu:

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ			
Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokyti gebėjimus			
Pasiekimų sritis	<i>Vaikai iki 3 m.: siekiame 3 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymo gairės vaikams iki 4–6 m., siekiant 5/6 žingsnio pasiekimų</i>	Ugdymosi būdai, ugdymosi strategijos, priemonės (kontekstai)
<p style="text-align: center;">KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI</p> <p>Vertybinė nuostata – domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminis gebėjimas – esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>Toliau žiūrėti: Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas 2–3 psl.</p>	<p>Sveika mityba:</p> <p>✚ Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Mokosi savarankiškai valgyti</p>	<p>Sveika mityba:</p> <p>✚ Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams.</p> <p>✚ Valgo savarankiškai, tvarkingai.</p> <p>✚ Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo.</p> <p>✚ Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojami stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs</p>	<p>Ugdomoji aplinka praturtinta plakatais, literatūra, žaidimais, padedančiais vaikams ugdytis sveikos gyvensenos nuostatas. Mokytojo padedami, vaikai gilina žinias apie sveiką mitybą: klausosi literatūrinių kūrinių, žiūri filmukus, diskutuoja, studijuoja sveiko maisto piramidę, stato vaidinimus. Vaikai mokosi elgesio prie stalo taisyklių: mokosi valgyti tvarkingai. Vaikai mokosi pasigaminti salotas, vaisių asorti, spausti sultys. Turi galimybę su mokytoja apsilankyti darželio virtuvėje. Užsiaugina kai kurių daržovių ir prieskonių grupėje ir darželio kieme. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Kepa avižinius, ruginius paplotėlius. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti,</p>

			tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo
<p>Dienos ritmas</p> <p>✚ Padedamas suaugusiųjų pratinasi prie grupės ritmo</p>	<p>Dienos ritmas</p> <p>✚ Pratinasi laikytis dienos tvarkės.</p> <p>✚ Supranta, kad tylą reikalinga poilsiui, triukšmas – kenksminga</p>		<p>Padedami suaugusiųjų vaikai laiko veiklos ir poilsio ritmo. Tėvų padedamas ar savarankiškai kiekvienas vaikas pavaizduoja savo dienos tvarkę (laiką skirtą miegoti, valgyti, įvairiai veiklai). Mokytojo padedami vaikai visi drauge susidaro sau tinkamiausią paros, veiklos ir poilsio grupėje planą ir stengiasi jo laikytis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausyti lopšinės, pasakos. Iš mokytojo siūlomų, išsirenka melodiją, kuri skambės dienos poilsio metu</p>
<p>Kūno švara ir aplinkos tvarka</p> <p>✚ Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą</p>	<p>Kūno švara ir aplinkos tvarka</p> <p>✚ Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko.</p> <p>✚ Žino kaip prižiūrėti dantis po valgio. Žino, kad nesilaikant higienos galima susirgti. Žino netvarkingo elgesio pasekmes.</p> <p>✚ Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė.</p> <p>✚ Įvardija, kad negalima šiuokšlinti nei namuose, nei lauke, moka rūšiuoti atliekas</p>		<p>Vaikai varto knygeles, žiūri mokomuosius filmukus, plakatus, su visuomenės sveikatos specialiste, pratinasi laikytis asmens higienos, mokosi plauti rankas, valyti dantis, skalauti burną, susišukuoti. Rūpinasi drabužių švara, žaidimų vietos ir grupės tvarka. Drauge su mokytoja apžiūri, vaikų aprangos pavyzdžius, vaikai pamąsto apie savo aprangą, diskutuoja, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kuria patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant)</p>
<p>Saugaus elgesio įgūdžiai</p> <p>✚ Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.</p>	<p>Saugaus elgesio įgūdžiai</p> <p>✚ Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme,</p>		<p>Mokytojas modeliuoja įvairias situacijas, skaito istorijas, pasakoja, kartu žiūrinėja paveikslėlius, korteles, vaikai tuo metu mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Padeda tvarkyti aplinką, sudeda žaislus į vietą. ✚ Susipažįsta su pagrindinėmis saugaus elgesio taisyklėmis namuose ir lauke 	<p>išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimėi. Žino pagalbos telefono numerį. ✚ Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais (žirkėmis, pieštukais, mentelėmis). ✚ Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimėi 	<p>kodėl bendrauti yra visada saugu, į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimėi, patekus į bėdą, kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų. Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokosi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje, vonioje Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Vaikai su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimėi. Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų, kaip elgtis miške, prie vandens telkinio. Su mokytoju vaikai vyksta į edukacines išvykas policiją, gaisrinę, Saugaus vaiko mokyklą</p>
<p>FIZINIS AKTYVUMAS</p> <p>Vertybinių nuostata – noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas – tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamos lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. ✚ Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Išvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. 	<p>Atsižvelgdamas į vaiko amžių, fizinę sveikatą, bei gebėjimus, mokytojas sudaro sąlygas vaikui pažinti savo kūną ir jo galimybes, palaiko ir žadina vaiko judėjimo poreikį, skatina fizinį aktyvumą, organizuodamas judriuosius ir sportinius žaidimus, mokydamas fizinių pratimų, sudarydamas sąlygas vaikams varžytis sportinėse estafetėse. Siūlo vaikams veiklas kuriose jie galėtų atlikti ritminius judesius pečiais, galva, muštų kamuolį, mestų į viršų, ėjimą keistų bėgimu</p>

<p>būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p> <p>Toliau žiūrėti: <u>Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas</u> 3–4 psl.</p>	<p>peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas.</p> <p>✚ Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka</p>	<p>✚ Veiksnius su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius</p>	<p>Mokytojas kuria judėjimui palankias sąlygas ir nuolat papildo aplinką priemonėmis, skatinančiomis fizinį aktyvumą. Sudaromos sąlygos kuo daugiau žaisti ir judėti lauke. Mokytojai organizuoja mankštas, jogos valandėles, sporto šventes, projektus, orientacines varžybas, žygius į parkus, mišką. Ugdomojoje aplinkoje yra priemonių smulkiosios motorikos lavinimui: mozaikų, karoliukų, smulkių kaladėlių, lego. Mokytojas pasiūlo įvairių individualių užduočių lavinti rankos miklumą, smulkiuosius pirštų judesius, akies ir rankos judesių koordinaciją. Vaikai žaidžia su smėliu, kinetiniu smėliu, kita smulkia gamtine medžiaga ant šviesos stalų. Mokytojas organizuoja žaidimus kuriuose vaikai skatinami sudėti, kišti įvairius daiktus į dėžutes, minkyti tešlą, kirpti įvairias formas, vėliau jas klijuoti. Ugdytojai rūpinasi vaikų taisyklinga laikysena, stebi vaikus, pasiūlo pratimų ydingai laikysenai taisyti</p>
<p>SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ</p> <p>Vertybinė nuostata – nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas – sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir</p>	<p>✚ Vaikai mokosi reguliuoti emocijas padedami suaugusiųjų, stebi ir seka jų elgesį, praktikuoja emocijų valdymą bendraudami su bendraamžiais.</p> <p>✚ Vaikas mokosi parodyti ir išreikšti savo jausmus, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leistis apkabinamam ir nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprių emocijų sukėlusių įvykių ar</p>	<p>✚ Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis.</p> <p>✚ Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų.</p> <p>✚ Vaikai mokosi nusiraminti ir atsipalaiduoti išėję iš įtampą keliančios situacijos, pabuvę vieni, klausydamiesi ramios</p>	

<p>veiksmus, įsiauđrinęs geba nusiraminti. Toliau žiūrėti: <u>Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas</u> 5–6 psl.</p>	<p>objektų, pasitraukti iš įtemptų situacijų. ✚ Vaikai pritaiko suaugusiųjų elgesio modelius, mokosi nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, dalintis, palaukti savo eilės. ✚ Ugdosi supratimą apie kito jausmus ir poreikius, bando juos atliepti, būti ir veikti šalia kitų bei kartu įsitraukti į bendrus žaidimus ir veiklas. ✚ Vaikai yra ramūs ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais, žaisdami kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį ir kontroliuotų veiksmus. ✚ Pradedama laikytis suaugusiųjų prašymų ir bendrų susitarimų</p>	<p>muzikos, žaisdami ar kalbėdamiesi su kitais. ✚ Geba sutelkti dėmesį ir pastangas žaisdami bei atlikdami sudominusią veiklą, slopinti impulsyvius veiksmus, spręsti konfliktus žodžiais, numatyti sprendimo pasekmes. ✚ Vaikai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui ir primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Jie patys taiko įvairius nusiramino ir atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems</p>	
---	--	--	--

Taikomi metodai ir būdai:

Patirtinė veikla. Vaikai mokosi per asmeninę patirtį – patys išbando, tyrinėja, atranda, apmąsto.

Pavyzdžiai:

- ✚ Vandens ir smėlio eksperimentai (pvz., stebėti, kaip skirtingos medžiagos sugeria vandenį).
- ✚ Sveikos mitybos pažinimas per sensorines veiklas (pvz., vaisių ir daržovių ragavimas užrištomis akimis).
- ✚ Gamtoje atliekami tyrimai (pvz., vabzdžių stebėjimas, lapų spalvų pokyčiai rudenį).

Įtraukiančios veiklos. Vaikai aktyviai dalyvauja ugdomosiose veiklose kartu su pedagogais, tėvais ir bendraamžiais.

Pavyzdžiai:

- ✚ Šeimų sporto šventės, sveikatinimo projektai („Judumo savaitė“, „Sportuojantis koridorius“).
- ✚ Maisto ruošimo dirbtuvės grupėje („Sveiko užkandžio diena“).
- ✚ Mokymasis per žaidimą – pedagogas įsitraukia į vaikų žaidimus nesugriaudamas jų.

Pavyzdžiai:

- ✚ Konstravimo žaidimai („Statome sveiką miestą“ – vaikai iš kaladėlių kuria sveikos gyvensenos miestą).
- ✚ Vaidybiniai žaidimai („Mažieji gydytojai“ – žaidimas apie sveikatos priežiūrą ir pagalbą draugui).
- ✚ Gamtoje organizuojami nuotykių žaidimai („Lobių medžioklė“ su užuominomis apie sveikus įpročius).

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos:

- ✚ organizuojant veiklą modeliuoja situacijas, kuriančias įtraukiantį socialinį emocinį kontekstą, iššūkius, provokacijas vaikams;

✚ keliami klausimai, skatinantys tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtojant ugdančiuosius dialogus su vaikais;

✚ ugdymo procese stebimas vaikų emocinis atsakas į ugdomąją veiklą, atsižvelgiama į vaikų emocijas organizuojant ir planuojant tolesnį ugdymą;

✚ mokytojas padeda vaikams įgyti įvairių įgūdžių, teikia pagalbą, kai to reikia, ir skatina savarankiškumą.

Ugdymo(si) kontekstais siekiama provokuoti atradimus, sudarant sąlygas laisvai ir spontaniškai vaiko veiklai. Naudojami judraus patirtinio ugdymosi, žaismės, universalaus dizaino mokymuisi kontekstai. Tai padeda pasiekti: įtrauki aplinka, probleminis mokymas, kūrybiniai projektai, meninės veiklos, kasdieninės situacijos lauko ir vidaus aplinkose.

AŠ IR BENDRUOMENĖ

Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokyti gebėjimus

Pasiekimų sritis	<i>Vaikai iki 3 m.: siekiame 3 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymo gairės vaikams iki 4–6 m., siekiant 5/6 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymosi būdai, ugdymosi strategijos, priemonės (kontekstai)</i>
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA</p> <p>Vertybinė nuostata – pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p>Esminis gebėjimas – pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p> <p><i>Toliau žiūrėti:</i></p>	<p>✚ Vaikas mokosi išreikšti savo poreikius (valgyti, miegoti, žaisti ir kt.) pasitelkdamas veido mimiką, gestus, garsus, galvos linktelėjimą ar purtymą bei pirmuosius žodžius.</p> <p>✚ Jaučiasi saugus ir patogiai įprastoje grupės aplinkoje, šalia pažįstamų vaikų ir suaugusiųjų.</p> <p>✚ Domisi kitų vaikų veiklomis ir žaidimais, skatinamas suaugusiųjų tyrinėja kultūrinės aplinkos simbolius.</p> <p>✚ Pozityviai reaguoja į kitakalbius vaikus, suaugusiuosius bei grupės svečius.</p>	<p>✚ Vaikai įsitraukia į žaidimus ir veiklas, kurios padeda jiems patirti ir suprasti, kas jiems patinka ir nepatinka, kas įdomu ir kas ne. Tai skatina juos atpažinti, tyrinėti ir įvairiais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ir kt.) išreikšti savo poreikius, pomėgius ir interesus suaugusiesiems ir kitiems vaikams.</p> <p>✚ Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdami tyrinėja galimus socialinius vaidmenis. Vaikai aktyviai dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose, prisideda prie priamųjų sprendimų.</p> <p>✚ Tyrinėdami savo šalies ir kitų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius</p>	<p>Mokytojas skatina vaikus tyrinėti išorinį kūno vaizdą: stebėti save veidrodyje, savo atvaizdą matyti kituose paviršiuose. Vaikai žaidžia šešėlių žaidimus, kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas. Vaikai tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus. Mokytojas taiko vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atliekami eksperimentai. Vaikai dalyvauja pažintinėse išvykose, virtualiuose savo gatvės, rajono, miesto ar šalies tyrinėjimuose. Padedami mokytojo, pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams tyrinėja šalies žemėlapij, iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Mokytojas pasiūlo</p>

<p>Ilgimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas 6–7 psl.</p>	<p>✚ Mokytojas, jautriai reaguodamas į vaiko poreikių ženklus, padeda vaikui juos išreikšti, bendrauti bei plėtoti domėjimosi sritis</p>	<p>ir žmonių gyvenimo būdą, vaikai supranta, kad visi žmonės yra lygūs ir gali pasakyti keletą šalių panašumų ir skirtumų.</p> <p>✚ Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, įstaigos ir vietinės bendruomenės vertybių bei suprantamų pareigų ir teisių</p>	<p>užduočių, darbų, kad vaikai išsiaiškintų savo galimybes, o juos įvykdę sulauktų ir kitų pozityvaus vertinimo. Mokytojas sudaro sąlygas ugdytis individualiems gebėjimams, talentams, muzikiniams, aktoriniams, komunikavimo ir kt. Mokytojas džiaugiasi vaiko pasiekimais, kartu su vaiku aptaria jo pažangą. Mokytojas diskutuoja su vaikais apie jų teises ir atvejus, kai jos pažeidžiamos, skatina gerbti kitų teises</p>
<p>EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA</p> <p>Vertybinė nuostata: vaikas domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas: vaikas atpažįsta, įvardija, aptaria ir atliepia savo bei kitų emocijas ir jų priežastis. Įprastose situacijose geba tinkamai – kitiems priimtinais žodžiais bei elgesiu – išreikšti emocijas, reaguoti į kitų jausmus.</p> <p>Toliau žiūrėti: Ilgimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas 4–5 psl.</p>	<p>✚ Vaikai mokosi atpažinti ir įvardyti emocijas, naudodami emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“.</p> <p>✚ Suaugusieji padeda vaikams suvokti emocijas jas įvardydami, paaiškindami ir taikydami individualius nusiraminimo būdus: buvimas nusiraminimo erdvėje, mokytojo palaikymas, nukreipimas į pozityvias veiklas.</p> <p>✚ Vaikai mokosi atpažinti kitų emocijas iš veido išraiškos, balso tono, kūno pozos – tai vyksta žaidžiant, piešiant, klausantis muzikos, judant ar atliekant menines veiklas.</p> <p>✚ Dalyvaudami vaidmenų, naratyviniuose žaidimuose, klausydami pasakų, istorijų ar žiūrėdami filmukus, vaikai tyrinėja emocijas, jas išgyvena, mokosi suprasti jų priežastis.</p>	<p>✚ Vaikai, žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami jausmus, klausydami istorijų ir žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi ir vis geriau atpažįsta savo ir kitų emocijas bei jų priežastis.</p> <p>✚ Vaikai apibūdina savo emocijas, jų raiškos būdus, komentuodami situacijas, jas sukėlusias.</p> <p>✚ Vaikai tiksliai nustato kitų žmonių jausmus iš veido mimikos, balso ir kūno pozos, pastebi nuskriaustą ar nusiminusį ir dažniausiai stengiasi padėti.</p> <p>✚ Kalbasi apie savo jausmus, aptaria tinkamus emocijų raiškos būdus ir sprendimus, kaip pasijusti geriau.</p> <p>✚ Žaisdami savireguliaciją skatinančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesijuokti), išbandydami naujas veiklas ir įsitraukdami į iššūkius bei kliūčių įveikimo</p>	<p>Mokytojas skatina vaikus išsipasakoti, kalbėti, apibūdinti savo būseną, jausmus, pasiūlydamas kryptingą suaugusiojo paramą (akių kontaktas). Ugdytojai siūlo vaikams aktyvaus judėjimo ir atsipalaidavimo žaidimus, pratimus, meno terapiją, padedančius suvaldyti pyktį, įniršį, kitų neigiamų emocijų raišką. Žaidžiami vaidmenų ir naratyviniai žaidimai, vaikai tyrinėja ir žymi, kaip jaučiasi, klausydami skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. Mokytojas naudoja „Kimochi“ personažus, vaikai mokosi pažinti emocijas ir jausmus per žaidimą, vaidybą</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Kalbėdami apie įvairias situacijas, vaikai mokosi apibūdinti savo emocijas ir tinkamus jų raiškos būdus 	<p>užduotis, vaikai ugdo dėmesio ir elgesio kontrolę.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Mokytojo padedami, jie mokosi sutelkti, nukreipti ir perkelti dėmesį, slopinti impulsus bei netinkamą elgesį 	
<p>SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS IR BENDRAAMŽIAIS</p> <p>Vertybė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas: pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p><u>Toliau žiūrėti: Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas 8–9 psl.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas drąsiai tyrinėja naujas situacijas, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra rūpestingas ir pažįstamas suaugusysis. ✚ Siekia bendrauti su bendraamžiais, rodo norą veikti savarankiškai, tikisi pritarimo ir paskatinimo už savo iniciatyvas. ✚ Mėgdžioja suaugusiuosius žaidimuose – perteikia jų veiksmus, kalbos intonacijas, elgesio modelius. ✚ Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą su kitu vaiku, mokosi žaisti pakaitomis tuo pačiu žaislu. ✚ Pradeda suprasti daiktų nuosavybę – atskiria, kuris daiktas priklauso jam, kuris kitam, o kuris bendras 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Mokosi bendrauti mandagiai, pagarbiai ir geranoriškai su suaugusiaisiais ir kitais vaikais – tiek pažįstamais, tiek nepažįstamais. ✚ Palaiko draugystę su bent vienu bendraamžiu, supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. ✚ Rodo iniciatyvą bendravime, bando tartis, derinti nuomones, išsako savo poziciją kasdienėse situacijose. ✚ Pradeda tarpininkauti sprendžiant kitų vaikų tarpusavio nesutarimus, siūlo būdus susitarti. ✚ Domisi kultūriniais ir socialiniais vaikų bei jų šeimų skirtumais, rodo pagarbą kitokiai išvaizdai, nuomonei, požiūriui. ✚ Supranta, kad gyvenant grupėje būtina susitarti dėl priimtinių bendravimo taisyklių, suvokia savo veiksmų įtaką sau, kitiems ir grupei 	<p>Kartu su mokytoju vaikai kuria savo grupės identitetą: taisykles, dainą, šūkį, herbą. Su vaikais aptariama priimtų susitarimų, taisyklių prasmė bei naudingumas, vaikai mokosi jų laikytis. Vaikai drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais. Sukuriama daiktinė aplinka, parūpinama priemonių vaikų siužetiniams vaidmenų žaidimams. Su vaikais aptariami šeimos narių ryšiai, pareigos, kurias vaikai atkartoja žaisdami, kurdami vaidybines sceneles. Vaikai rengia savo šeimos pristatymus, pasakoja apie pomėgius, rodo nuotraukas ir kt. Žaidžiami socialumą ugdantys žaidimai, švenčiami gimtadieniai, rengiamos diskotekos, ruošiami siurprizai, malonios dovanėlės draugams. Vaikai ugdo bendravimo įgūdžius veikdami daugiakultūrinėje aplinkoje, toleranciją kitokios išvaizdos ir gebėjimų žmonėms. Vaikai patys pasiūlo suaugusiems įdomią bendrą veiklą, kurią išplėtoja namuose, įtraukiami tėveliai, pasitelkiant žaidybines situacijas, taikant įvairius skatinimo metodus. Padedant mokytojui, vaikai mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti</p>
GEBĖJIMAS ŽAISTI	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas reaguoja į artimų suaugusiųjų prisilietimus, 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas individualiai arba grupėje žaidžia vaidmenų ir 	

<p>Vertybinė nuostata: Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminiai gebėjimai: Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių</p> <p>Toliau žiūrėti: <u>Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas 26 psl.</u></p>	<p>balsą ir žaismingą bendravimą. Jis atkartoja judesius ir garsus, kurie sulaukia teigiamo dėmesio, ir mėgsta juos kartoti.</p> <p>+ Vaikas mėgdžioja suaugusiuosius, siekia jų dėmesio ir pritarimo. Jam patinka bendri žaidimai. Jis aktyviai inicijuoja ir palaiko žaismingą bendravimą, naudodamas savitą, neverbalinę, kūno kalbą.</p> <p>+ Vaikas drąsiai juda ir tyrinėja aplinką. Jis eksperimentuoja su įvairiais daiktais ir žaislais, atranda jų savybes bei galimybes.</p> <p>+ Žaisdamas su suaugusiuoju ar bendraamžiu, vaikas pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais, mokosi bendradarbiauti žaidime.</p> <p>+ Vaikas pats pasirenka žaislus ir susikuria sau žaidimo erdvę. Kartodamas jam įsiminusius įvykius, jungia kelis žaidybinius veiksmus į paprastus siužetus, susijusius su kasdienybe.</p> <p>+ Vaikas individualiai ar kartu su kitu vaiku žaidžia paprastus režisūrinius arba vaidmenų žaidimus. Jis pradeda laikytis tam tikrų žaidimo taisyklių, susijusių su pasirinktu vaidmeniu</p>	<p>režisūrinius žaidimus, remdamasis kasdienėmis patirtimis ar vaizduote. Žaidime jungia kelis įvykius, kuria tęstinius siužetus, juos plėtoja kelias dienas.</p> <p>+ Pasirenka vaidmenį, stengiasi tiksliai atlikti jo funkcijas. Žaisdamas laikosi susitarimų ir žaidimo taisyklių, įsitraukia į judriuosius, stalo ir kitus kolektyvinius žaidimus, priima kitų vaikų ar suaugusiojo pagalbą.</p> <p>+ Kalba tampa pagrindiniu žaidimo įrankiu – vaikas planuoja, derasi, kuria siužetus, sprendžia nesutarimus. Kalbėdamas improvizuoja, žaidžia net ir be daiktų, vien per pasakojimą.</p> <p>+ Žaidžia su keliais vaikais, susitaria dėl žaidimo eigos, pasidalija vaidmenimis, koordinuoja veiksmus, lanksčiai keičia vaidmenis. Kilus nesutarimams – ieško taikaus sprendimo.</p> <p>+ Savarankiškai ar su kitais vaikais pasirenka ir pritaiko žaidimo erdvę – tiek patalpoje, tiek lauke. Naudoja įvairius daiktus simboliškai, mėgsta žaisti gamtoje, padeda palaikyti tvarką prieš žaidimą ir po jo</p>	
---	---	--	--

Taikomi ugdymo metodai ir būdai:

- + Patirtinio mokymosi būdai: vaikas pats patiria, išbando, kuria, atranda, apmąsto įgytą patirtį.
- + Giluminio mokymosi skatinimo būdai: ugdomas gebėjimas ilgą laiką tyrinėti vieną mokymosi objektą, rinkti informaciją iš įvairių šaltinių, sisteminti, vizualizuoti, modeliuoti, pristatyti ir pan.
- + Tiriamieji metodai: stebėjimas, netradicinių tyrimo idėjų ir priemonių taikymas (pvz., „tyrinėjimų laboratorijos“, „pažinimo salos“ ir kt.).
- + Jungtinės veiklos su vaikais: veiklos atliekamos kartu su vaikais, taikomas „mąstymo kartu“ principas, organizuojami bendri projektai (pvz., „Karštos ir šaltos mintys“, „Šeimos medis“, „Jausmai“, „Ką žinome vieni apie kitus?“, „Aš turiu pilve pyktį“ ir kt.).
- + Vaizduotės skatinimo būdai: skatinama fantazuoti, perkelti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirksčiai, kurti netikėtus, kūrybiškus problemų sprendimo būdus.
- + Isiterpimo į vaikų žaidimą metodai: ugdytojo dalyvavimas nesugriaunant autentiško žaidimo – skatinamas mokymasis vieniems iš kitų, jungtinis dėmesys, parama sprendžiant problemas, naratyvinio žaidimo plėtojimas.
- + Paieškos metodai: naudojami minčių lietus, vaikų enciklopedijos, interneto išteklių, informacijos paieška klausinėjant tėvų, svečių, kitų suaugusiųjų, taikant „lobių“ paiešką pagal schemas, žemėlapius ir pan.
- + Situacijų, atvejo ar įvykio analizės metodas: vaikai skatinami išreikšti įspūdžius, aptarti situacijas iš įvairių perspektyvų, atskirti faktus nuo nuomonių, analizuoti priežastis ir pasekmes, diskutuoti, vertinti skirtingas puses.
- + **Pedagogo vaidmuo ir taikomos strategijos**: Pedagogas kelia atvirus klausimus, skatinančius vaikų tyrinėjimą, kūrybinį mąstymą, refleksiją, problemų sprendimą. Ugdomasis dialogas grindžiamas pagarba ir įtraukiu bendravimu.
- + Kuriamos situacijos, kurios provokuoja vaiko atradimus, skatinama laisva ir spontaniška veikla.
- + Akcentuojami kultūriniai dialogai ir žaismė, integruojami etnokultūriniai projektai, kalendorinės šventės, šeimos įtrauktis.

AŠ KALBŲ PASAULYJE

Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokyti, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus

Pasiekimų sritis	<i>Vaikai iki 3 m.: siekiame 3 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymo gairės vaikams iki 4–6 m., siekiant 5/6 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymosi būdai, ugdymosi strategijos, priemonės (kontekstai)</i>
KALBŲ SUPRATIMAS Vertybinė nuostata: domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą.	+ Vaikai trumpam susikaupia klausydami suaugusiojo ar kitų vaikų, supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius bei klausimus,	+ Vaikai klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus ir humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę	Mokytojas sukuria klausymosi aplinkų įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais). Vaikai kartu su mokytoja žaidžia kalbos garsų žaidimus, klausosi eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis, plėtoja kalbos supratimą.

<p>Esminis gebėjimas: klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką; - gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; - domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; - gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus. <p><u>(žr. I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 14–15)</u></p>	<p>kurie prasideda žodžiais „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“.</p> <p>✚ Mokosi naujų žodžių ir reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių ir ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta, arba prašo paskaityti, sieja paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.</p> <p>✚ Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindami, žaisdami arba pasakydami keletą žodžių</p>	<p>reikšmę bei keletą kitos kalbos žodžių, vartojamų artimiausioje aplinkoje.</p> <p>✚ Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį.</p> <p>✚ Supranta, kad raštas yra sistema su taisyklėmis; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią.</p> <p>✚ Vaikai supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių, pradeda skirti žodžius pagal jų garsinę sandarą, skiemenis.</p> <p>✚ Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš iliustracijų ir atpažįstamų žodžių supranta siužetą, taip pat supranta sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą ir numato, kas galėtų įvykti toliau</p>	<p>Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Mokytojas parenka kitų kalbų (ne gimtosios) garso įrašus, tarmes, svečių iš kitų šalių kalbą, matydami bendravimą ar patys bendraudami gestų kalba, vaikai susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir kt., prasmę. Kartu su mokytoju vaikai varto bežodės paveikslėlių knygelės ir knygas su atskirais žodžiais bei tekstais. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją, kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Tyrinėja rašytinę ir vizualinę informaciją, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus. Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide</p>
<p>KALBINĖ RAIŠKA</p>	<p>✚ Vaikai kalba ir klausinėja 3 žodžių vientisiniais sakiniais</p>	<p>✚ Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, vaikas išsako</p>	<p>Vaikai bendraudami su mokytoja ir kitais vaikais, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną,</p>

<p>Vertybinė nuostata nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminis gebėjimas: naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą (žr. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 15–17)</p>	<p>apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Inicijuoja pokalbius, kreipdamiesi į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus ir vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. ✚ Taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. • Jie domisi laidomis ir animaciniais filmais vaikams, skatinami kalbėti apie juos. ✚ Suaugusiojo padedami kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus, išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus ir jų veiklas. ✚ Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdami ženklus 	<p>savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus ir svarstymus, aiškinasi ir diskutuoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius, tokius kaip sinonimai ir antonimai. Klausia apie tai, ką išgirdo, matė, pajuto ar sužinojo, sprendžia problemas. ✚ Tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį, bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku ar suaugusiuoju. ✚ Vaikas kuria ir pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose ir meninėje veikloje. ✚ Keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus ir perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. ✚ Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, rašo savo vardą ir kelis žodžius spausdintinėmis raidėmis 	<p>mokosi išklausti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar polilogė. Vaikus kalbėti skatina jų įsitraukimas į pokalbius įvairiose situacijose (kasdienė rutina, įvykiai, veiklos) ir aplinkose (grupėje ir lauke). Mokytojas skatina vaikus atpasakoti pasakojimų, vaidinimų tekstus ir siužetus, įgarsintus filmukus ar pasakas, perkurti, suvaidinti, iliustruoti, deklamuoti. Skatina vaikus aktyviai kalbėti, kurti naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Mokytojas parūpina įvairių spaudinių, kalendorių, knygų, žurnalų, plakatų, lankstinukų ir t. t. Rengia išvykas į biblioteką, knygyną. Vaikai skatinami domėtis knygomis, formuojami garsinės analizės ir sintezės įgūdžiai. Grupės aplinkoje naudoja įvairius rašto simbolius. Vaikai naudojami kompiuterinėmis programomis, padedančioms pažinti rašto simbolius, žodžio sandarą. Grupės aplinkoje yra smulkiają motoriką, dėmesį, regimąjį ir erdvinį suvokimą lavinančių žaidimų, raidynų, priemonių dailei ir rankdarbiams. Mokytojas rengia vaikams individualias užduotis, lavinančias akies-rankos koordinaciją. Vaikai mokosi įvairių pirštukų žaidimų. Vaikai bando imituoti rašymą, braukdami, keverzodami, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje. Mokytojas skatina vaikus nupiešti, parašyti savo vardą, kitus trumpus žodžius, skatina vaikus kurti knygeles, laiškus, sveikinimus draugams</p>
---	---	---	---

<p>SKAITMENINIS SUMANUMAS</p> <p>Vertybė nuostata: nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminis gebėjimas: geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas (žr. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 12–14)</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Vaikas stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė). + Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto. + Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti). + Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas 	<ul style="list-style-type: none"> + Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, vaikas derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, atitinkančias jo gebėjimus (pvz., fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), ir skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). + Domisi kitų sukurtu skaitmeniniu turiniu ir dalinasi savo kūriniais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas paprastas programas, atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. + Mokytojo prižiūrimas, pasirenka ir naudoja amžiui tinkamas interneto svetaines ir programėles projektinėms veikloms ir kūrybinėms užduotims atlikti. + Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles 	<p>Mokytojas parūpina išmanių, amžių atitinkančių, žaislų, daiktų be ekranų: robotukų, rašiklių ir kt. Vaikai su mokytojo pagalba, iki 0,5 valandos per dieną ribojant laiką, naudojami, ugdomąsi papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.). Kartu su mokytoju išbando nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes. Vaikai mokosi fotografuoti, piešti, veikia su interaktyviais kubais, įrašo savo balsą, dainuojamą dainą. Mokytojas padeda vaikams įgyti virtualaus bendravimo įgūdžius elektroninėse mokymuisi tinkamose aplinkose, tikslingai bendraujant tarpusavyje, su kitų darželių vaikais. Vaikai mokosi ir aptaria su mokytoju skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles nagrinėja įvairias situacijas ir pavyzdžius.</p>
<p>Taikomi metodai ir būdai:</p> <ul style="list-style-type: none"> + <u>kasdienės kalbinės situacijos</u> – ugdomas kalbos vartojimas realiose situacijose: prašymas, paaiškinimas, atsiprašymas, pasisveikinimas, susitarimas. + <u>vaikų klausimų skatinimas</u> – pedagogo klausimų modeliavimas skatina vaiką klausti pačiam, formuluoti klausimus ir ieškoti atsakymų. + <u>ritminės ir foneminės kalbos žaidynės</u> – skiemenavimas, rimuotės, garsų atpažinimo, kartojimo, ritmavimo pratimai. + <u>žodyno plėtojimo metodai</u> – naujų žodžių įvedimas per vaizdines priemones, patirtinius pasakojimus, žodžių korteles. Taikomi žodyno turtinimo žaidimai: priešingybių, sinonimų paieška, žodžių dėlionės, sakinio kūrimas iš duotų žodžių ir pan. <p>Skaitmeninių priemonių taikymas kalbos žodynui plėtoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> + žodyno mokymasis žaidžiant interaktyvius žaidimus, pvz., paveikslėlių-žodžių atpažinimas, žodžių garsų susiejimas, skiemenavimo ar sakinio dėliojimo žaidimai planšetėse ar kompiuteriuose. + simbolių pažinimo ir kalbinės raiškos žaidimai – raidžių medžioklė, žodžių dėlionės, pirmosios raidės garsų žaidimai. 			

- + kalbos mokymosi integravimas į žaidimus – pedagogai dalyvauja vaikų žaidimuose kaip partneriai, skatindami kalbinį bendravimą, praturtindami žodyną, padėdami įvardyti emocijas, veiksmus, kuriant bendrą pasakojimą ar žaidybinį siužetą. Kalbinių projektų organizavimas – įgyvendinamos teminės veiklos, pavyzdžiui, „Mano šeimos istorija“, „Aš – pasakotojas“, „Laiškas draugui“, kuriose vaikai mokosi pasakoti, aprašyti, kurti pasakojimus, dalintis patirtimis.
- + pažinimo ir kalbos dermė – naudojami minčių žemėlapiai, paveikslėliai, žaidybiniai klausimai, klasifikavimas pagal požymius, pasakojimų struktūravimas („kas? ką veikė? kur?“) – tai padeda vaikams aiškiau mąstyti ir kalbėti.
- + interaktyvaus pasakojimo metodai – naudojamos interaktyvios priemonės (pvz., išmaniosios lentos, planšetės, pasakų programėlės), kurios leidžia vaikams ne tik klausytis istorijų, bet ir aktyviai jose dalyvauti: rinktis veikėjus, keisti siužetą, tęsti pasakojimą savo žodžiais.
- + vaikų kūrybiškas įgarsinimas, filmavimas – vaikai kuria ir įrašo pasakėles, interviu, dainas, kuriamos virtualios knygos ar garso pasakos – tai didina vaikų motyvaciją kalbėti, lavina aiškų raiškos būdą, artikuliaciją, gebėjimą klausytis.
- + refleksijos metodai – vaikai mokomi įvardyti savo patirtį, išgyvenimus: „Kaip tu jauteisi?“, „Kas tau labiausiai patiko?“, „Ką norėtum daryti kitaip?“, taip ugdomas gebėjimas kalbėti apie save, reikšti mintis, argumentuoti.

Kalbos ugdymas per kasdienes situacijas ir emocijas:

- + kalba skatinama žaidžiant, kuriant, tyrinėjant aplinką,
- + vaikas išmoksta įvardyti savo būseną, jausmus, naudodamas žodžius, gestus ir veido išraišką, u
- + ugdomas dialogas per atkartojimą, klausimus, vaiko iniciatyvų palaikymą.
- + kalba tampa priemone ne tik išreikšti save, bet ir suprasti kitus.

Daugiakalbystės ir kultūrinės raiškos skatinimas :

- + skatinamas vaikų susidomėjimas kitomis kalbomis: dainelėmis, žaidimais, istorijomis,
- + vaikams, kurių gimtoji kalba ne lietuvių, suteikiamas palaikymas per vizualinę, emocinę ir žodinę raišką,
- + ugdoma pagarba kalbinei ir kultūrinei įvairovei, kuriama atvira ir priimanti ugdymo aplinka.

Pedagogo vaidmuo ir strategijos:

- + vartoja kontekstinę, turtingą, aiškia kalbą,
- + pasitelkia įvairesnes strategijas: istorijų sekimą, vaidmeninius žaidimus, interaktyvias veiklas,
- + stebi vaikų pasiekimus, remiasi pasiekimų aprašu planuodamas ugdymą ir bendradarbiauja su vaikų tėvais, reflektuodamas pokytį.

Ugdymo(si) kontekstai: kalbų įvairovės, kultūrinių dialogų kontekstai. Kalbų kampeliai grupėse, kur vaikai gali susipažinti su kitų kalbų raidėmis, vėliavomis, žmonių paveikslais, lėlėmis, nuotraukomis, organizuojamos kalbų savaitės (supažindinimas su gestų kalba, kūno kalba, piktogramomis)

TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ

Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus

Pasiekimų sritis	<i>Vaikai iki 3 m.: siekiame 3 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymo gairės vaikams iki 4–6 m., siekiant 5/6 žingsnio pasiekimų</i>	<i>Ugdymosi būdai, ugdymosi strategijos, priemonės (kontekstai)</i>
------------------	---	--	---

<p>MATEMATINIS MĄSTYMAS</p> <p>Vertybinė nuostata: nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p>Esminis gebėjimas: atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p> <p>(žr. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 11–12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Padedami mokytojo, vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičius reiškia visų objektų skaičių. ✚ Nuosekliai įvardija skaičius, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (pvz., rankos pirštai, taškai, brūkšneliai) bei paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. ✚ Supranta, ką reiškia būti pirmam ar antram. ✚ Palygina du daiktus, kurie skiriasi tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdami su jais (pvz., suartindami, pakilnodami, pilstydami vandenį ar smėlį). ✚ Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas ar trumpas, sunkus ar lengvas, pilnas ar tuščias ir t. t. ✚ Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. ✚ Atrenka ir suderina kelis daiktus (ar jų vaizdus) pagal spalvą, formą ir dydį. ✚ Kopijuoja dviejų elementų sekas 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikai, dalyvaudami žaismingose ir kūrybinėse veiklose, mokosi įvertinti objektų kiekį grupėje kaip pakankamą, per didelį ar per mažą užduočiai atlikti. ✚ Neformaliai įsitraukdami į skaičiavimo uždavinius (pvz., kiek yra iš viso, kiek trūksta), vaikai nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10 ir rašo juos skaitmenimis. ✚ Skaičiuoja ir paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5, pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kiek trūksta iki 10. ✚ Atlieka sudėties ir atimties veiksmus iki 7, žymi, skaičiuoja ir vaizduoja duomenis, spręsdami problemas. ✚ Kalbėdami apie ateities įvykius, vaikai pradeda vartoti žodžius „būtinai“, „gali būti“, „niekada“. ✚ Palygina nedidelius skirtumus tarp dviejų-trijų dydžių, naudoja žodžius kaip „šiek tiek didesnis“, „truputį ilgesnis“. ✚ Apibūdindami objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys) ir taisyklingai atpažįsta figūras nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. ✚ Vaikai komponuoja figūras iš detalių, apibūdina daiktų išsidėstymą, atlieka judėjimo planus su krypties pakeitimais, 	<p>Grupės aplinka nuolat praturtinama įvairiais prietaisais (matavimo, svėrimo), didaktiniais žaidimais įvairių daiktų bei reiškinų savybių išskyrimui, tapatinimui, sąvokų įtvirtinimui, raidžių, skaitmenų, geometrinių figūrų pažinimui. Skaičių, raidžių, formų, spalvų pažinimui, vaikai naudoja pačių pagamintas stalo lėles, auklėtojų pagamintas teatro lėles. Vaikai ieško grupės aplinkoje, gamtoje daiktų bei reiškinų panašumų ir skirtumų, juos skaičiuoja, matuoja, rūšiuoja, lygina, apibūdina. Padedant mokytojui vaikai atlieka eksperimentus, matuoja, sveria, lygina daiktus. Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuluoti: apversti, pasukti, pastumti. Žaidžiami įvairūs kūrybiniai žaidimai sąvokų įtvirtinimui. Mokytojas pateikia užduotėlių eksperimentavimui su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais. Eksperimentuoja su figūromis (jas jungdami, skaidydami, dėliodami, vartydami, apšviesdami). Vaikai mokosi judrių žaidimų, estafečių, koordinacijai, erdvės pojūčiui lavinti. Žaidžia įvairius stalo žaidimus, lavinančius orientacijos erdvėje ir laike pojūtį. Mokytoja rengia vaikams lavinamąsias užduotis, sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo formaliuose ir neformaliuose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, kurdami ornamentus</p>
--	---	---	---

		atkuria sekas iš dviejų pasikartojančių elementų	
<p>PROBLEMŲ SPRENDIMAS</p> <p>Vertybinių nuostata: nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p>Esminis gebėjimas: geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>(žr. I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 25–26)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ✚ Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. ✚ Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. ✚ Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. ✚ Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes 	<p>Mokytojas nuolat užduoda vaikams atvirusius probleminius klausimus, vaikai nuolat skatinami domėtis smalsauti, diskutuoti. Vaikai skatinami ieškoti problemos sprendimo būdų, kreipiantis pagalbos, papasakojant apie neraminančią situaciją. Kuriamos probleminės žaidybinės situacijos, kurių metu vaikai ieško įvairių problemos sprendimo būdų, inscenizuojant tam tikrą įvykį, panaudojant naratyvinį žaidimą. Vaikai prisimena ir aptaria grožinės literatūros kūrinius, matytus spektaklius, savo patirtį perteikia kūrybiniuose darbeliuose</p>
<p>MOKĖJIMAS MOKYTIS</p> <p>Vertybinių nuostata: noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas: geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. (žr. I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 27–28)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi trumpam įsitraukti į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. ✚ Pasirenka mėgstamą žaislą ar meno kūrinį ir stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. ✚ Atidžiai stebi, bando, aiškinasi ir klausinėja, kaip kažkas veikia ar vyksta. ✚ Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi įsitraukti į naują, iššūkių reikalaujančią veiklą, drąsiai kalbėdamas apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti ir ko išmolti. ✚ Džiaugiasi veiklos procesu, kurioje yra įsitraukęs. Mokosi numatyti veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. ✚ Priimdamas sprendimus, mokosi ieškoti informacijos ir ją tikslingai atsirinkti. ✚ Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą 	<p>Mokytojas leidžia vaikams žaisti ir mokytis individualiu tempu, skatina, džiaugiasi tuo ko jie išmoko. Parenka tinkamus žaislus ir žaidimus skatinančius vaikus žaisti, kurie keltų iššūkius ir galėtų būti įvairiai panaudojami. Kuria prasmingas ir kiek įmanoma tikroviškas žaidimo ir darbo situacijas. Kartu su vaikais džiaugiasi tais dalykais, kurių jis jau išmoko. Grupėje yra pakankamai įvairių vaikams prieinamų mokslo informacijos šaltinių: enciklopedijos, žemėlapiai, internetas. Mokytojas nuolat užduoda klausimus, vaikai ieško atsakymų, į patiemis kylančius ir mokytojo keliamus klausimus. Mokytojas inicijuoja pokalbius su vaikais apie tai ko jie norėtų išmolti, kaip jie patys gali sau padėti</p>

Metodai ir būdai:

- + tiriamieji būdai (stebėti; atlikti bandymus ir eksperimentus; kurti schemas, modelius; taikyti netradicines tyrimo idėjas, priemonės ir įrangą, pvz., mini daržas ant palangės, STREAM laboratorijos, smėlio ir purvo virtuvėlės ir kt.);
- + patirtinio mokymosi būdai (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti: STEAM savaitės, šviesos-tamsos tyrinėjimas įvairiose aplinkose, eksperimentai ir tyrinėjimai Jiesios draustinyje);
- + vaizduotės skatinimo būdai (fantazuoti, perkėlinėti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirščiai; išrasti skirtingus, neįtikėtinus veikimo būdus ir kt.);
- + įvairiose situacijose taikomi vaiko klausymosi (kas jiems svarbu, kaip jie mato pasaulį ir kt.) būdai, taip pripažindami vaikus savo gyvenimo ir ugdymosi ekspertais;
- + aukštesniųjų mąstymo gebėjimų skatinimo metodai (lyginti, klasifikuoti, sisteminti, taikant mąstymo žemėlapius; reflektuoti savo veikimo ir mokymosi būdus; pajauti ir verbalizuoti kontrastą, variacijas, pastovumą; argumentuoti ir kt.).

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos:

- + vaikų įsitraukimo skatinamas, kai mokytojas kryptingai kuria mokymosi aplinkas, kurios pažadina prigimtinį vaikų smalsumą gamtos objektams, įdomiems ir nematytiems daiktams bei robotams;
- + mokytojas skatina vaikų domėjimąsi aplinkiniais ir sunkiai prieinamais objektais (pavyzdžiui, dangaus kūnai, kitų žemynų bei išnykę gyvūnai), taip pat plika akimi nematomais objektais ir reiškiniais, kuriuos galima pamatyti per skaitmeninį mikroskopą arba tyrinėti naudojant papildytosios ar virtualiosios realybės programėles;
- + mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parinkdamas jiems aktualų turinį ir veiklas;
- + mokytojas, taikydamas skirtingas strategijas ir atsižvelgdamas į vaikų individualius poreikius, padeda vaikams ugdyti įgūdžius, reikalingus savarankiškam mokymuisi, problemų sprendimui, kūrybingumui ir bendravimui, tuo pačiu skatina jų smalsumą ir norą tyrinėti aplinką.

Ugdymo(si) kontekstai: tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, žaismės kontekstai.

KURIU IR IŠREIŠKIU

Ugdymo(si) sritis apima šiuos turinio aspektus: žaidimo raiška, muzikos raiška, šokio raiška, dailės raiška, teatro raiška

Pasiekimų sritis	+ Vaikai iki 3 m.: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	+ Ugdymo gairės vaikams iki 4–6 m., siekiant 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymosi būdai, ugdymosi strategijos, priemonės (kontekstai)
ESTETINIS SUVOKIMAS Vertybinė nuostata: domisi, gėrįsi, grožįsi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminis gebėjimas:	<ul style="list-style-type: none"> + Vaikas mokosi emociškai reaguoti girdėdamas garsų ir intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> + Vaikas mokosi įgyvendinti naujas kūrybines idėjas, nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas bei žaismingai stebinti. + Mokosi atpažinti meno paskirtis ir kontekstus, susieti patirtus meno 	Mokytojas atkreipia dėmesį, pažadina domėjimąsi viskuo, kas jį supa – gamta, žmonių kūriniai, palaiko vaiko kūrybos iniciatyvas. Grupėje vaikai randa meno albumų, gali apžiūrėti virtualias parodas interaktyvioje lentoje. Vaikams sudaromos sąlygos girdėti, lytėti, regėti ir

<p>atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p> <p>(žr. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 17–18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Mokosi skirtingai reaguoti į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). Ugdosi gebėjimą turėti savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. ✚ Mokosi džiaugtis savo kūryba, rodo ją kitiems ir apie ją pasakoja. ✚ Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, bei jais stebisi 	<p>kūrinius su savo asmenine raiška.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimus, šokius, jų siužetus, veikėjus, nuotaikas ir apie gamtoje bei žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. ✚ Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už įstaigos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir yra priimtina. ✚ Mokosi vertinti savo ir kitų kūrybinę veiklą, pateikdamas argumentus. ✚ Mokosi demonstruoti savitą estetinį skonį, pasakydamas, kas jam patiko ar nepatiko, kas buvo gerai ar blogai, gražu ar bjauru, ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas ar piešdamas 	<p>kitaip patirti meninę kūrybą. Vaikai dalyvauja išvykose į gamtą bei įvairius miesto, rajono kultūrinius objektus, dalinasi patirtais įspūdžiais, išgyvenimais. Vaikai rengia pristatymus apie su šeima aplankytus meno objektus. Vaikai supažindinami su tautos kultūra, organizuojant kalendorines šventes, rengiant išvykas į muziejus, kultūros centrą, pasikviečiant tautodailininkus</p>
<p>MENINĖ RAIŠKA</p> <p>Vertybinė nuostata: domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas: pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines</p>	<p>DAILĖ</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėdamas ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus ir mėgaudamasis įvairiais potyriais. ✚ Mokosi kurti statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. ✚ Grafinius ir erdvinius kūrinius lydi garsais, veiksmais ir sava kalba. Pradeda 		<p>Grupės aplinkoje yra vaikų amžių ir poreikius atitinkančių priemonių bei medžiagų įvairiems vaizduojamosios kūrybos darbams. Grupės aplinka praturtinta meno, tautodailės kūriniais, meno albumais, reprodukcijomis, kūriniais iš gamtinių medžiagų. Sudaromos sąlygos vaikams piešti netradicinėje aplinkoje ir netradicinėmis priemonėmis (smėlyje, ant akmenukų, ant medžio skritinėlių, šviesos stalo, lauke ant molbertų, išvykose), kurti kompozicijas iš gamtinės medžiagos, antrinių žaliavų, daržovių, kurti mandalas. Sudaromos</p>

<p>sąvokas savo patirčiai išreikšti. (žr. I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 18–22)</p>	<p>rinktis jam patrauklias raiškos priemonės ir medžiagas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Dailės raiška padeda vaikui atrasti ir plėtoti savo autentišką vaizdavimo stilių 	<p>pasirinkdamas dailės priemones ir technikas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. ✚ Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų bei menininkų darbus, vartodamas žinomas dailės sąvokas. ✚ Gali išvardyti keletą technikų, tokių kaip piešimas, fotografavimas, tapymas, ir samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys 	<p>galimybės vaikams žaisti, teplioti dažais, pašėlioti, dėti spaudus ir kt., komponuoti dvimates ir trimates figūras veikiant su įvairiomis medžiagomis: lipdyti, konstruoti erdvinius objektus iš skirtingų medžiagų.</p> <p>Mokytojas taiko STEAM metodą atliekant kūrybines užduotes. Skatinamas vaikų bendradarbiavimas, derinant savo sumanymus su kitų, kuriant grupinius dailės darbelius. Sudaromos sąlygos vaikams dalyvauti įvairiose dailės akcijose bei parodose organizuojamose Klaipėdos rajone bei respublikoje</p>
MUZIKA			
	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi apžiūrinėti ir tyrinėti muzikos instrumentus bei aplinkos daiktus, išgaudamas iš jų garsus. ✚ Eksperimentuoja savo balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius, paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkamus dainuojant ar klausant muzikos. ✚ Vienas ir kartu su kitais mokosi dainuoti nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuodamas kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaikydamas ritminį pulsą. ✚ Spontaniškai dainuoja „arioso“ dainas, kuriose yra platesnis diapazonas, 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina ir grupuoja garsus. ✚ Išbando grojimą instrumentais, reikalaujančiais smulkesnės motorikos įgūdžių. ✚ Mokosi dainuoti sudėtingesnio ritmo, melodijos ir platesnio diapazono vienbalses dainas vienas, poroje ar grupėje, tiksliai intonuodamas ir įsiklausydamas į savo bei draugų dainavimą. ✚ Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja, jungdamas kelis muzikos elementus, tokius kaip melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika. 	<p>Mokytojas lavina vaikų dikciją ir artikuliaciją, taiko įvairius kvėpavimo pratimus, naudoja lietuvių liaudies folkloro elementus. Muzikinėje veikloje naudojami įvairūs muzikiniai žaislai, mokytojos kurti instrumentai. Vaikai skatinami groti įvairius pratimus pagal temas: pvz. „griaustinis“, lietutis“. Vaikai kuria muzikinius dialogus, eksperimentuoja įvairiais ritminiais muzikos instrumentais, išbando ir kuria garsus, išbando balso tembrus, kūno perkusiją, kasdienius objektus. Vaikai klausosi muzikos mokytojui taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Vaikai klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems</p>

	<p>juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, panaudodamas frazes iš išmoktų dainų.</p> <p>✚ Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamasis ir kurdamas muziką.</p> <p>✚ Mokosi išlaikyti dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai).</p> <p>✚ Naudoja muzikinę raišką kitose veiklose ir noriai muzikuoja individualiai bei grupėje</p>	<p>✚ Mokosi pateikti savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas.</p> <p>✚ Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus.</p> <p>✚ Vaikas vis dažniau vartoja muzikos sąvokas, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes.</p> <p>✚ Išklauses muzikos kūrinį, trumpai nusako, kodėl kūrinys jam patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą.</p> <p>✚ Dalijasi įspūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką</p>	<p>pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Vaikai klausosi muzikos įrašų ir gyvos muzikos tiek mokykloje, tiek už jos ribų, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis. Vaikai konstruoja muzikos instrumentus iš įvairiausių aplinkoje esančių daiktų, antrinių žaliavų ir jais improvizuoja. Sudaromos sąlygos vaikams lankytis muzikiniuose renginiuose, kviečiami gyvos muzikos atlikėjai. Muzikiniam vaikų ugdymui naudojama garso technika: garso ir vaizdo grotuvai, kolonėlės, mikrofoni. Salėje gausu muzikos įrašų, muzikos instrumentų (tradicinių ir rankų darbo). Vaikai mokosi dainelių, gabūs vaikai ugdomi papildomai, sudaromos sąlygos šiems vaikams dalyvauti miestelio renginiuose, respublikiniuose konkursuose, festivaliuose</p>
ŠOKIS			
	<p>✚ Vaikas mokosi tyrinėdamas ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.</p> <p>✚ Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais.</p> <p>✚ Mokosi vienu metu judinti kelias kūno dalis.</p>	<p>✚ Vaikas mokosi siūlyti naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas bei charakteringus veikėjų judesius.</p> <p>✚ Mokosi šokti sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles).</p> <p>✚ Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas, perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką,</p>	<p>Padedami mokytojų, vaikai tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais Mokytojai sugalvoja užduočių vaikų judrumui, lankstumui, koordinacijai, erdvės suvokimui lavinti. Mokytojas moko vaikus tautinių šokių elementų, žaidžia kalendorinius žaidimus, ratelius. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.), mokosi scenos kultūros.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Improvizuoja judesiais, atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. ✚ Natūraliai ir džiaugsmingai šoka tiek individualiai, tiek drauge su kitais 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. ✚ Padedamas mokytojo, grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą. ✚ Mokosi apibūdinti savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius bei temą. ✚ Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai jam patiko ir kuo jie buvo įdomūs; nusako, kur ir kada mato šokį savo aplinkoje, darželyje ir už jo ribų 	<p>Ugdomajame procese šokis natūraliai įsilieja į muzikavimą, fizinį ugdymą ir vaidybą-šokiai įpinami į spektaklius, rodomi rytmečių, vakaronių metu, judesio elementais praturtintas dainavimas. Kartu su mokytoja vaikai kuria šokius, judesiai kūrybiškai praturtinami priemonėmis: kamuoliais, skarelėmis, gimnastikos lankais, juostomis ir pan.</p>
TEATRAS			
	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi išbandyti balso, kūno ir mimikos raiškas bei priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams ir pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. ✚ Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu, atlikdamas pasirinktą vaidmenį, pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Vaikas mokosi tyrinėti simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis ir balso intonacijomis. ✚ Kartu su kitais vaikais kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais. ✚ Drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose, prisiimdamas skirtingus vaidmenis. ✚ Dalijasi savo teatrine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais 	<p>Grupės aplinkoje yra dekoracijų, kostiumų, teatro ir pirštukinių lėlių, kitų priemonių vaidybinei veiklai. Mokytojas pasiūlo įdomių idėjų vaikų vaidmenų žaidimų plėtojimui, kartu su vaikais kuria vaidybines situacijas, patraukia, padaršina, įtraukia drovius vaikus. Vaikai, mokytojo padedami, kuria vaidinimus pagal literatūrinio kūrinių siužetą ir savo išgalvotą pasaką. Vaikai įtraukiami į pasirengimą vaidinimui – renkasi vaidmenis, gamina afišą, bilietus, kuria muzikinius-garsinius instrumentus. Skatinama vaizdinga vaikų kalba (taisyklinga artikuliacija, intonacijų spalvingumas, balso tembro kaitaliojimas). Drauge su suaugusiais vaikai dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.), stebi ir dalyvauja teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.</p>

<p>GEBĖJIMAS ŽAISTI</p> <p>Vertybinė nuostata: nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminis gebėjimas: individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. (žr. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 26–27)</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Vaikas mokosi suaugusiuoju ar kitu vaiku, derindamas savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. + Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. + Kartodamas veiksmus, žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du ar tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. + Individualiai arba dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikydamasis žaidimo vaidmens taisyklių 	<ul style="list-style-type: none"> + Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. + Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. + Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. + Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose 	<p>Grupėje yra daug įvairių dėlionių, mozaikų, kaladėlių, lėlių, mašinyčių, lego, interaktyvių žaidimų. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Per žaidimus vaikai drauge konstruoja vaikų kultūrą. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Mokytojas paskatina vaikus žaismingai reikšti savo emocijas patirtis ir įspūdžius kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas ir būdus. Vaikas su suaugusiaisiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. Dalyvaudamas tokiuose abipusiuose žaidimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. Mokytojas paskatina vaikus žaisti siužetinius vaidmenų žaidimus. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas. Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, jie ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis,</p>
--	---	--	---

			patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Mokytojas paskatina, gerai žaidžiančius vaikus jungtis į kolektyvinius režisūrinius žaidimus. Vaikai kuria ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, kviečia ir suaugusiuosius
<p>KŪRYBIŠKUMAS</p> <p>Vertybinė nuostata: nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas</p> <p>Esminis gebėjimas: pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. (žr. I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas, p. 22–23)</p>	<p>✚ Vaikas mokosi pakartotinai sugrįžti prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus ir vaizdus, atrasdamas naujus derinius.</p> <p>✚ Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais</p>	<p>✚ Vaikas mokosi domėtis, fantazuoti ir užduoti klausimus apie kūrybinę veiklą, išbandydamas įvairias naujas kūrybos priemones, būdus ir sritis.</p> <p>✚ Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus.</p> <p>✚ Mokosi numatyti, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius ir pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina.</p> <p>✚ Dalijasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, bei pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai</p>	<p>Mokytojas taiko vaizduotės lavinimo pratybas. Siūlo įvairios veiklos ne tik patalpoje, bet ir lauke. Vaikai atlieka simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiesiems suaugusiesiems. Skatina dalytis idėjomis, dirbant porose ir (ar) grupelėse, kartu priimti sprendimus Organizuoja kūrybinius vaidinimus (prašoma suvaidinti kokia nors tema trumpą siužetą, padalijus vaikus į dvi grupes (vieni vaidina, kiti spėja, kas ten vaidinama). Mokytojas padeda ugdytis fantaziją, žaidžiant ir kuriant nerealias, bet prasmingas situacijas (įsivaizduokime, kad mes einame džiunglėmis..., esame negyvenamoj saloj...). Prašo sugalvoti, kaip būtų galima detaliai išstbulinti savo „objektą“, įsivaizduojant, papasakojant, išreiškiant judesiu, piešiant, kad jis būtų kuo labiau išbaigtas, dar tobulesnis. Pateikia įvairių medžiagų, žaislų priemonių, skatinant vaiką kurti iš jų naujus produktus po vieną ar grupelėse. Savo meninės ir žodinės kūrybos</p>

			darbelius vaikai eksponuoja parodėlėse. Vaikai patys rengia savo darbų pristatymus. Vaikų kūryba yra puošiamos grupės ir įstaigos interjeras
<p>Taikomi metodai ir būdai:</p> <ul style="list-style-type: none"> + patirtinio mokymosi būdai (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti); + įvairiose situacijose taikomi vaiko klausymosi (kas jiems svarbu, kaip jie mato pasaulį ir kt.) būdai, taip pripažindami vaikus savo gyvenimo ir ugdymosi ekspertais; + taikomi jungtinės veiklos, jungtinio dalyvavimo su vaikais būdai: „mąstymas kartu“, kūryba kartu su meninio ugdymo mokytojais, kūrybinės ateljė, kūrybinės šeimų dirbtuvės, parodos, kūrybinė veikla artimiausios aplinkos tautodailininkų dirbtuvėse, meniniai projektai (gamtinių skulptūrų kūrimas, piešimas gamtiniais dažais, lipdyba iš molio, muzikos, dailės ir šokio sintezė ir kt.); + kiekvieną vaiką įsitraukti skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų sukurtos asmeninio pasirinkimo galimybės, naudojant netradicines priemones (pvz., šviesos – tamsos žaismė, šešėlių teatras, popieriaus ir molio dialogas ir kt.); + refleksijos ir savirefleksijos skatinimo būdai (savo praeities ir ateities refleksija; veiklos ir jos rezultatų refleksija ir interpretavimas; mokymosi refleksija ir kt.); + įsiterpimo į vaikų žaidimą būdai, nesugriaunantys autentiško vaikų žaidimo (mokymosi vienam iš kito skatinimas; jungtinis dėmesys; parama, sprendžiant problemas; ugdantysis dalyvavimas ir kt.), plėtojamas naratyvinis žaidimas <p>Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> + organizuoja kūrybą netikėtose erdvėse, ant netikėtų paviršių, su neįprastomis medžiagomis, priemonėmis (pvz. ant medžio, išbandant šešėlių meną, ant didelių ir labai mažų paviršių ir kt.); + mokytojo pastebėjimas ir pozityvus reagavimas į vaiko pastangas ir autentišką raišką skatina vaiką tęsti kūrybinį procesą ir siekti įgyvendinti savo idėjas; + kelia atvirus klausimus, skatinančius tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtoja ugdančiuosius dialogus su vaikais. + mokytojas padeda vaikams spręsti kūrybinius iššūkius, kurti bendrus meninius projektus ir dalyvauti įvairiose kūrybinėse veiklose + ugdymo procese stebi vaikų emocinį atsaką į ugdomąją veiklą, atsižvelgia į vaikų emocijas organizuojant ir planuojant tolesnį ugdymą. <p>Ugdymo(si) kontekstais siekiama provokuoti atradimus, sudarant sąlygas laisvai, kūrybiškai ir spontaniškai vaiko veiklai. Įtraukaus konteksto prielaida-pasirinkimo galimybių vaikams sudarymas, netradicinių raiškos priemonių naudojimas.</p>			

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Sisteminis vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal I kimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimo sričių su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki 5 (6) metų. Vertindami vaiko ugdymo(si) pasiekimus siekiame:

- ✚ pažinti vaiką ir jo individualybę,
- ✚ išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius (tame tarpe ir specialiuosius) ir galimybes,
- ✚ nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą,
- ✚ padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos,
- ✚ pamatyti ir įsivertinti savo darbo veiksmingumą,
- ✚ informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo ir ugdymo perspektyvų.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių mokytojai. Vaiko pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai), meninio ugdymo mokytojai ir patys vaikai. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja įstaigos švietimo pagalbos specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių mokytojams, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromas individualus švietimo pagalbos planas vaikams, kuriems yra pritaikomas ugdymo turinys.

Formuodami vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėsenos sistemą, mokykla vadovaujasi šiais vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimo metodais ir būdais:

3 pav. Vertinimo metodai ir būdai

Mokslo metų pradžioje vaikų turimi gebėjimai įvertinami ir fiksuojami el. dienyne „Mūsų darželis“. Pedagogai vertina vaiko gebėjimus pagal visas 18 pasiekimų sričių, nustato vaiko pasiekimų žingsnelius, stipriąsias puses ir silpniau išreikštus gebėjimus.

Po apibendrinamojo vertinimo apie vaiko pasiekimus, atliekama pažangos analizė. Atsižvelgdama į vaiko pasiekimų rezultatus, mokytoja planuoja tolimesnį vaiko ugdymąsi.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- + pokalbis su vaiko tėvais (globėjais, rūpintojais), siekiant išsiaiškinti lūkesčius dėl vaiko ugdymosi ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą, individualius ypatumus (pildoma tėvų anketa),
- + pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo veiklą, geba matyti savo pažangą,
- + stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos mokytojai. Grupių mokytojos, meninio ugdymo mokytoja pastebėjimus apie vaiką fiksuoja užrašuose, lipniuose lapeliuose ir t. t. Vaiko pasiekimus mokytojai fiksuoja kasdienės buities, žaidimų ir patirtinių veiklų situacijose. Su vaiku aptariama, kas jam sekasi, kas buvo sunku, ką jis sužinojo, kaip jautėsi.
- + Siekiant susisteminti ir dokumentuoti vaikų pažangą, pasiekimų įrodymai kaupiami „Vaiko aplanke“ ir el. dienyne „Mūsų darželis“. Tai yra vaiko stebėjimo duomenys, piešiniai, aplikacijos, rašymo elementai, kūrybos knygelės, vaikų mintys ir kt., kurie mokytojo požiūriu yra reikšminga informacija.

Mokslo metų eigoje išryškėję nauji vaikų ugdymosi pasiekimai fiksuojami el. dienyne „Mūsų darželis“ savaitės refleksijoje ir skiltyje „Vaiko pažanga ir pasiekimai“. Mokslo metų pabaigoje atliekamas vaikų pasiekimų apibendrinamasis įvertinimas siejamas su ugdymo programos įgyvendinimu. Pasiekimų rezultatai vėl fiksuojami el. dienyne ir lyginami su pirminiais duomenimis.

El. dienyne kaupiami:

- + skiltyje „Vaikų veiklos“ fotografijomis, garso, vaizdo įrašais fiksuojamos bendros ir individualios vaikų veiklos, nurodoma pasiekimų sritis;
- + skiltyje „Vaiko pasiekimai“ aprašomuoju būdu fiksuojama individuali vaiko pažanga ir pasiekimai, nurodant pasiekimų sritį, jei reikia, pridedami vaizdiniai įrodymai ar vaikų kalbos, samprotavimų, žodinės kūrybos pavyzdžiai. Kiekvienai pasiekimų sričiai fiksuojami bent du mokytojų ar specialistų įrašai / komentarai, kuriais remiantis mokytojas atlieka apibendrinamąjį vertinimą rudenį ir pavasarį.
- + Įvertinus pažangą, vaiko pasiekimai aptariami su tėvais (globėjais, rūpintojais) individualių pokalbių metu mokslo metų pabaigoje (po įvertinimo), numatoma vaiko ugdymosi perspektyva.
- + Įvertinimo pažanga aptariama mokytojų metodiniame susirinkime. Esant reikalui pokalbiuose dalyvauja Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti specialistai.

Ankstyvojo amžiaus apibendrinamasis vaikų vertinimas:

- pirmą kartą – spalio mėn. išsiaiškinti realūs vaiko gebėjimai, patirtis, kas sekasi geriau, kas sunkiau bei numatomos ugdymo(si) gairės;
- antrą kartą – gegužės mėn. nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga, numatomos tolimesnės ugdymo(si) gairės.

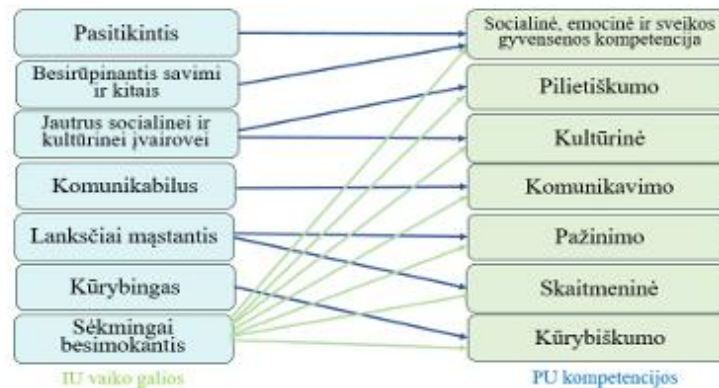
Ikimokyklinio amžiaus vaikų apibendrinamasis vertinimas:

- pirmą kartą – spalio mėn. išsiaiškinami realūs vaiko gebėjimai (jei tai pirmi vaiko metai grupėje), patirtis, kas sekasi geriau, kas sunkiau, arba nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga (jei tai antrieji, tretieji metai), bei numatomos ugdymo(si) gairės;
- antrą kartą – balandžio mėn. nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga, numatomos tolimesnės ugdymo(si) gairės;
- tarpinis vertinimas – vertinama esant reikalui ir numatomos ugdymo(si) gairės;

Vaiko pasiekimų aplankai. Vaiko pasiekimų įrodymai yra fiksuojami pagal įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos struktūrą ir pasiekimų apraše pateiktas ugdymosi pasiekimų sritis. Į pasiekimų aplanką dedami tik tie įrodymai, kurie apie vaiko žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas pasako ką nors nauja, t. y. rodo jų tobulėjimą, išryškina jų gabumus, interesus, atskleidžia ugdymosi poreikius. Renkant vaikų pasiekimų įrodymus būtina atrasti esminius vaiko pasiekimų požymius ir juos fiksuoti. Įrodymai į aplanką atrenkami kartu su vaiku aptariant kas jam labiausiai pasisekė per tam tikrą laiką, kas padeda vaikui įsivertinti savo pastangas. Pasiekimų aplankas gali būti sudaromas kaip segtuvas, albumas. Segtuvas kaupiamas nuo ankstyvojo ikimokyklinio amžiaus grupės ir perduodamas priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojai arba jei vaikas pereina į kitą ikimokyklinio ugdymo grupę.

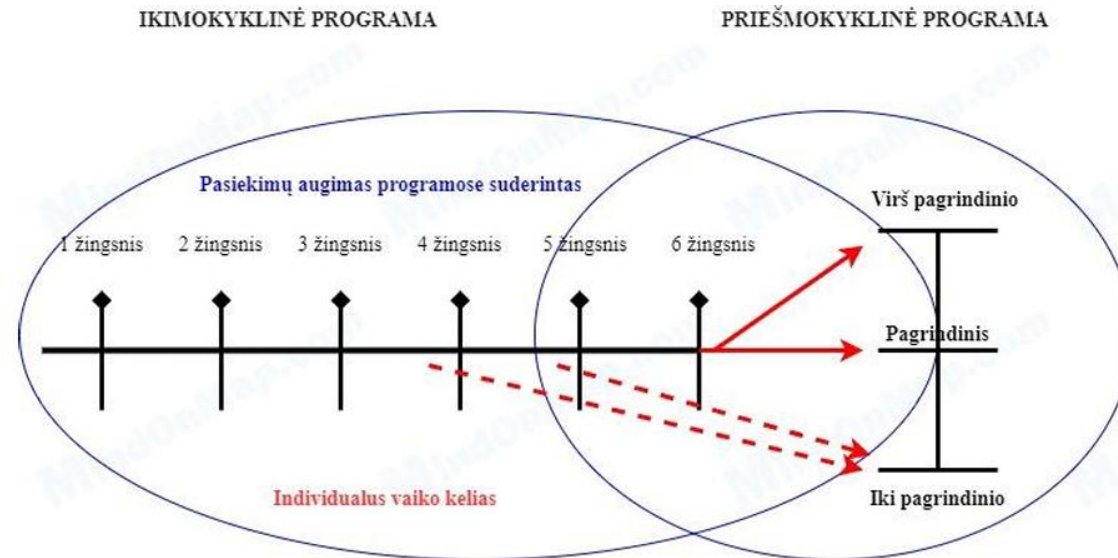
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermė bei tęstinumas.

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina mokyklos Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

4 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė

Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs.

5 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė ir tęstinumas (pagal Monkevičienę, 2024)

Efektyvi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermė reikalauja nuoseklios strategijos ir nuolatinio visų ugdymo procese dalyvaujančiųjų bendradarbiavimo. Tik taip galima užtikrinti, kad vaikai gautų visapusišką, jų individualius poreikius atitinkantį ugdymą.